

Bolmadyk sil

Category: Kitapcy, Publisistika

написано kitapcy | 26 января, 2025

Bolmadyk sil BOLMADYK SIL

Fotosurat: Markin Nowak / LNP

Ýanymyz bilen äkidiп bolaýjak ähli paty-putylarymyz bilen doldurylan çemodanlarymyzy göterip, bosgunlar ýaly Parižden deňiziň üsti bilen Londona geldik.

Ýolagçy gämisi bilen otlynyň arasyndaky ýollaryň ugrunda bolmagyna garaşylýan sil belasyna garşı duýduryş belgileriniň köplüğü bizi geň galdyrdy.

Ertesi gün we soňky günlerde duýduryjy, görkezme we ýatladyjy belgilerinden ýaňa aýak basara ýer ýokdy.

Hiç birine-de gulak asmadık, çünkü biz bular ýaly tebигy hadysalaryň diňe taryh kitaplarynda we çepeп filmlerde bolýandygyna ynanýardyk.

Garaşylýan gün gelip ýetdi we ortada sile degişli nam-nyışan ýokdy. Temza derýasy we gyralary asudady. Siller taryhda galmagyny dowam etdirdi.

Şu ýylda we şu aýda London 1524-nji ýylda bolup geçmedik sili ýatlatdy. Eýýäm bir ýyl öňünden astrologlar 1-nji fewralda uly

siliň Ýewropany ýalmap-ýuwutjakdygyny we iň uly siliň Londondyr Temza derýasynyň boýlarynda boljakdygyny duýdurmaga başlapdylar.

Şondan soñ käbir adamlar bentleri we barrikadalary gurmaga başlasa, Rimde halk şäheri taşlap, ýaýlalara we şäheriň ýedi ajaýyp depesine gonupdy.

Adamlar gerek-ýarak zatlaryny taýýarlapdy. Nemes şäherlerinde haýatlar beýgeldilipdi, Wenada we daş-töwereginde adamlar ýerlerini ujypsyzja baha satypdy.

Astronomlar şu meselede pikirdeşdiler we berk ynanýardylar: Dünýäniň hemme ýerinde ýüzlerce ýyllap görlüp-eşdilmedik öwrülişikler we üýtgeşmeler bolup geçer. Bulam 1499-nji ýyl bilen 1531-nji ýyl aralygynda bolup geçen sillerdir tebigy heläkçiliklere meñzeş tebigy heläkçilikleriň bolmagyna getirer.

Italýan alymy Luka Kriko 1425-nji ýylда Ýewropanyň köp böleginiň suwuň astynda galjagyny, kyrk gije-gündizläp ýagış ýagjagyny aýdypdy.

Beýleki alymlaram şoňa meñzeş çaklamalary orta atdy we olaryň biri şuny-da aýtdy: daýhan gozgalaňlary-da bolup geçer.

Belgiýaly alym Kornelis de Šipper silleriň aýratynam aýal-gyzlaryň we jöhitleriň arasynda köp sanly ölümlere getirjegini aýtdy.

Bularyň hiç biri-de bolmady. Adamlar şol aý gurak we ýagyssyz geçende astroglaryň üstünden güldiler.

Emma daýhanlaryň arasynda käbir gozgalaňlar bolup geçdi we bulam astroglardyr alymlaryň şowsuzlygyny azajygam bolsa düzetdi. Yöne şowsuzlyk astronomlara uly zyýan ýetirdi. Olar ukyp-başarnyklaryny derñeýän gazaply kampaniýalara duçar boldy.

Alymlar bulara garşı özlerini erjellik bilen goradylar.

Käbirleri bolsa birnäçesiniň goýberen ýalňyşlyklarynyň hemmelere degişli däldigini, ýagny sungat işgäriniň sungatynda ýaramaz bolmagynyň şol sungatyň doly ýaramazdygyny aňlatmaýandygyny aýtdylar.

Astronomiýa XVII asyra çenli özbaşdak ylym hökmünde öwredilip gelindi. Emma aýratyn alynanda şindizem ömrüni dowam etdirýär. Iki fransuz prezidenti – Žak Şirak we Fransua Mitteran «Ýeliseý» köşgünde bolanlarynda astroglara sala salardy.

Semir ATAULLAH,

Liwanly žurnalıst.

Duşenbe, 19.02.2024 ý. Publisistika